

URTX

V

ILADOT - TREPAT

DIC PINTOR I TROBO POETA

Josep Miquel Garcia

VILADOT -TREPAT

DIC PINTOR I TROBO POETA

Josep Miquel Garcia

Gerent de la Fundació Privada Guillem Viladot "Lo Pardal" d'Agramunt

L'any 1959, quan es coneixen, Viladot té trenta-set anys i Trepat, trenta quatre. L'escriptor s'havia llicenciat en Farmàcia a la Universitat de Barcelona l'any 1949, es casà tot seguit amb Montserrat Felip i s'instal·là definitivament a Agramunt, on l'esperava el futur de fer-se càrrec de la farmàcia del seu pare. El pintor ja havia cultivat la seva vocació, defugint dels dictats que l'empresa familiar li projectava per al seu esdevenidor. Donar el salt de Tàrrrega a París era proporcional al seu entusiasme decidit per tal de fer-se un pintor amb tots els atributs. Tot i que els seus inicis s'havien orientat vers la representació d'allò que tenia més a mà —havia trobat a les fires de Verdú la iconografia dels gitanos que dibuixava i pintava entre els anys 1944 i 1951, tot seguint un expressionisme enèrgic—, París no deixava de ser una fita per a qualsevol artista català, d'ençà que els modernistes començaren la desfílada. París no era només un epicentre de les arts i a la Lleida de postguerra arribar-hi no era del tot senzill, i significava un corrent d'aire fresc comparat amb la situació cultural i política de l'època. Dos anys d'estada, entre el 1951 i el març de 1953, eren prou per visitar museus de debò i conèixer els camins orientats pels pintors de renom.

Viladot no tingué encara l'oportunitat de conèixer l'estranger, però d'una manera altra tingué també l'experiència d'un viatge vers el seu interior. L'any 1950 cau malalt i la convalescència li permet endinsar-se en les lectures, i descobrir la seva vocació d'escriptor. Els seus primers escrits descriuen la realitat que l'envolta i comença a redactar l'esborrany del *Temps d'estrena* que publicarà més tard, l'any 1959, incloent-hi *Hem deixat Riella* o *Ketubim*. La mitologia rural de la Riella imaginada s'albira com un projecte ambiciós i obert.

En tornar de París Trepat s'instal·la a Lleida. La ciutat no és buida de bones intencions ar-

tístiques i el pintor Josep Benseny esdevé el referent d'una pintura "au plein air" que malda per obrir-se camí, i que s'encomana a altres creadors com Ernest Ibàñez o Josep Barberà. Les dificultats són creixents, i difícilment pot imaginar-se que aquest ofici pugui esdevenir una professió.

L'any 1955 Trepat viatja novament a París. L'estada és molt més curta, però l'impacte es trasbalsador. Coneix i tracta el pintor Vilacasa, que viu dins d'una bohèmia plena de dificultats, però lliurat de ple a la creativitat sense lligams de cap mena. L'abstracció està de moda a París, i té l'oportunitat de tractar-la en viu i en directe. En tornar a Lleida Trepat causa sensació. No és només el seu aspecte, barbat, de figura bohèmia. La seva obra s'endinsa en l'abstracció i aquest camí havia d'alterar les prerrogatives de l'ambient del Cercle de Belles Arts de Lleida, encara ubicades en la pintura de gènere.

Viladot s'havia obert camí en el camp de la literatura, mogut per un esperit inquiet i una necessitat de comunicació cultural. Lleida era el seu referent més immediat, però no deixava de banda Barcelona. Aviat va col·laborar en publicacions com *Ciudad*, *Raixa*, *Inquietud*, *Ponent*, *Ocells de Paper*, *La Mañana*, *Serra d'Or* i *Destino*. Quedava clar que li interessava la cultura, però també si aquesta es perfilava en llibertat.

El seu París artístic va configurar-se en conèixer l'escultor Leandre Cristòfol. Fins llavors la seva vinculació amb les arts no depassava la curiositat. L'any 1955, just quan Trepat coneix l'abstracció, Viladot fa coneixença de l'escultor. A *Temps d'estrena* deixa constància de la visita d'infant, acompanyat del seu pare, a l'exposició de Cristòfol on presenta el "peix damunt la platja". Impressionat per aquest record comença a tractar l'escultor, visitant-lo al seu taller. Si el nom de Trepat havia de quedar lli-

gat en el futur al de l'escriptor agramuntí, Cristòfol compartiria la fraternitat i la proximitat més autèntica.

L'escultor patia encara l'ostracisme dels vençuts, i a poc a poc maldava per realitzar alguna obra experimental més enllà del seu treball artesanal i figuratiu. Conèixer Viladot va recordar-li l'esperonament del poeta Josep Viola, i tots dos alimentaren incitacions creatives. Viladot li dedica articles a les revistes *Ciudad*, *Destino*, el *Correo de las Artes* o *Ibys*, i l'any 1964 publicaria la seva biografia d'infant, un text excepcional i antropològic, que palesa la comprensió de la seva obra i el seu esperit. L'any 1965 col·laborarien a l'obra *Nou plats-poemes*, un veritable exercici de recerca poètica i visual. Al taller de Cristòfol Viladot va conèixer el poeta Josep Iglesias del Marquet, que compartiria en el futur les seves inquietuds vers la poesia concreta.

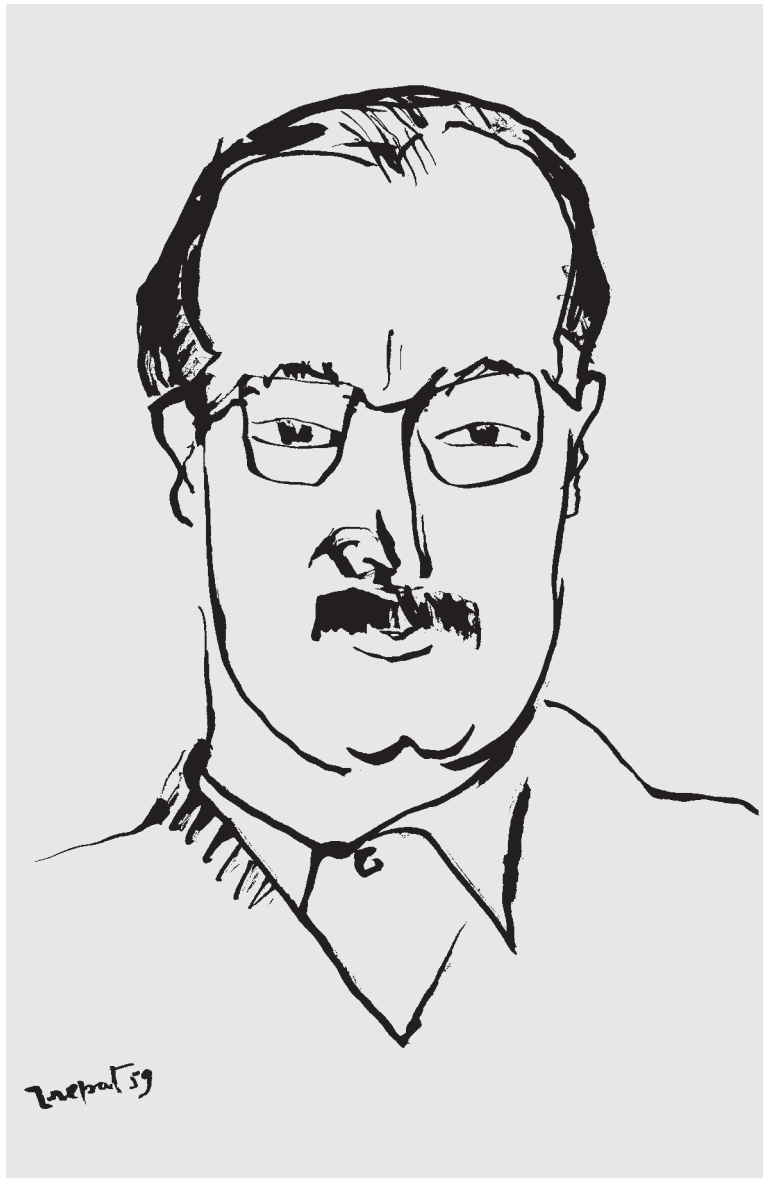
Cristòfol era en el fons un solitari, i aquesta era la seva principal virtut, ja que la transmutava en obra lírica i plàstica.

Aviat Lleida havia de desenvolupar focus de resistència cultural a la seva manera, i Viladot no en quedà exclòs. Tampoc Trepat. A l'entorn de la revista *Labor*, fundada l'any 1953, es generà un nucli de col·laboradors i intel·lectuals que configurarien la generació que ha fornit el pont de la continuïtat de la nostra cultura, amb noms com Francesc i Alfons Porta i Vilalta, els germans Jordi i Ton Sirera, Josep Lladonosa, Cristina Lacasa o Dolors Sistac i, evidentment, Josep Vallverdú.

Viladot col·laborà a *Labor* entre els números 86 i 117, amb escrits de crítica literària, defensant Camus o Faulkner, però també Joan Fuster, Agelet i Garriga, Jordi Sarsanedes i Salvador Espriu. El seu article dedicat a *Rafael Alberti, poeta i pintor* (*Labor*, núm. 117, 2/III/1956) va motivar l'acció immediata de la censura, que va caure amb el seu pes damunt l'escriptor, condemnant-lo a dos anys de silenci.

L'any 1959 Viladot i Trepat es coneixen directament. Trepat col·laborava a la revista *Labor* il·lustrant articles amb dibuixos figuratius d'una gran llibertat. Al taller, però, continuava convençut de les possibilitats de l'abstracció.

Per a l'escriptor, el 1959 era un any de bones notícies. Havia publicat *Temps d'estrena*, però la seva escriptura començava a depassar el vocabulari i la sintaxi, amb els seus primers *Metaplasmes*. L'encontre fou a casa d'en Lluís Trepat, a Lleida. Casat amb l'artista Núria Quílez, la família començava a créixer, i això l'esperonava a pensar que, potser, a Barcelona trobaria la professionalització que Lleida li negava.

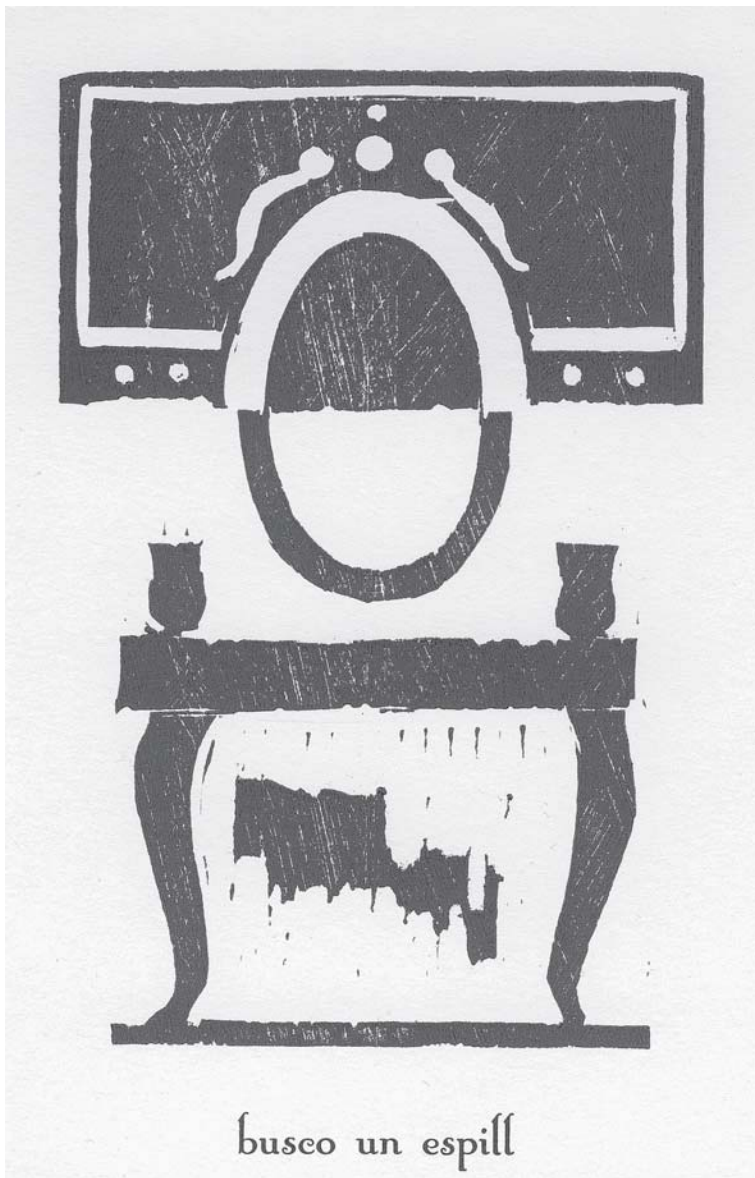

“Jo vaig conèixer en Lluís Trepat abans de la diàspora. Va ser una tarda a casa seva, recent casat. Amb un tros de canya i tinta em féu tres o quatre retrats. Mentre els signava, comentava: “Ara potser no t’hi assembles gaire, però amb el temps seràs igual”.... Aquell dia també va ser solemne en un altre sentit: vaig aconseguir el primer oli meu i començà una llarga amistat.”

Viladot no ho diu en aquesta referència transcrita, però podria haver afegit que començà el seu interès per la seva pintura, que col·leccionà a bastament, arribant a reunir cinquanta-tres obres de l'autor. No conec cap altre col·leccionista de Trepats tan fidel i constant. A més, la casa d'Agramunt i la de Barcelona lluien aquests quadres i gravats, que omplien amb signatura parets i racons visibles.

L'any 1962 Trepat i la seva família s'instal·len a Barcelona. Després de pintar l'absis de Santa Maria Magdalena torna novament a la figura-

Retrat.
Tinta sobre paper.
44 x 33 cm. 1959

**Tonada de la vista,
de la dita, de la busca
i de la troba.**

Ed. Lo Pardal,
Agramunt, 1971.

ció. Guanyar el Premi Medalla Morera del 1961 el fa pensar que ha trobat sostre a Lleida, i cal encetar una nova etapa a la capital, on ja era conegut per les exposicions que havia presentat a la Sala Rovira i a les Galeries Laietanes.

L'arribada a Barcelona coincideix amb el desenvolupament d'una nova perspectiva dominada per l'expressionisme que ja havia practicat a Lleida dins la sèrie de maquinària agrícola i obres públiques, amb records encara d'una manera de fer matèrica i neutra de color. Són les pintures de gran format que exposa l'any 1963 a la sala Condal.

La realitat és cada vegada més evident en els seus temes, i comença a interessar els seus pinzells. És en aquest temps quan comença a tenir un reconeixement públic, en aconseguir un accèssit al Premi de Dibuix Joan Miró, i el Premi Rafael Barradas de l'any 1965. Els seus olis i els gravats demostren el domini i l'agilitat del seu dibuix.

Viladot va i ve de Barcelona a Agramunt, i té temps per visitar les exposicions individuals, i per trobar-se i projectar iniciatives compartides.

Neix i creix la idea de produir un llibre singular entre tots dos. L'any 1971 Viladot no només havia desenvolupat un camí poètic més enllà de les paraules sinó que s'havia convertit en editor de llibres de poesia visual, més ben dit, en el primer editor de llibres poètico-visuals de l'Estat espanyol. L'any 1965 publicarà a Agramunt els *Nou plats-poemes* conjuntament amb Leandre Cristòfol, llibre al qual seguirien *5+1 Lais concrets d'homenatge a Antoni Tàpies* (1969), o *Sopes amb pa torrat* (1969). En aquests llibres Viladot seguia amb cura tot el procés d'execució, la tria dels papers, dels cartrons de les cobertes, la tipografia, l'ordre de la composició i la impressió. Josep Iglesias del Marquet l'ajudava en les tasques d'edició.

El projecte Viladot-Trepà s'havia de dir *Tonada de la vista, de la dita, de la busca i de la troba*, i va editar-se l'any 1971 a Agramunt, sota la supervisió d'Iglésias del Marquet. La proposta textual del poeta volia desmitificar el valor dels substantius, tal com feien els surrealistes. Una primera seqüència de "vistes" i "dites" assimilava un tema amb una imatge que es corresponia amb la seva llegenda, però la segona part, la de la "busca" i la "troba" preludejava relacions alterades entre el text i la imatge. L'exercici de l'escriptor tensava la vinculació del verb a les imatges, desvetllant lectures sorpresives i enigmàtiques.

Trepà havia de donar forma a les icones i trobà que la tècnica xilogràfica era el procediment més adient per a l'obra. Disposà vint-i-tres planxes de fusta que treballà amb coneixement i ofici, i s'estamparen vint-i-dos d'elles, amb iconografies d'arbres, gallines, nius, cotxes, cargols, cadires, molins, arrels, ous, ponts, perspectives de conreus o carreteres, figures nues i, per acabar, una imatge d'un cavaller amb espasa. L'habilitat del pintor per servir-se del gravat era extraordinària, però el conjunt d'aquestes xilografies és digne del major elogi i palesen una gran dedicació en tots els estadis de la seva definició. El llibre va relligar-se i alguns exemplars duien un aiguafort inclòs. El mes d'abril del mateix 1961 va presentar-se al públic a la mostra de Lluís Trepà a la Galeria As de Barcelona, i el juny al Col·legi d'Arquitectes de Lleida, amb l'edició d'un cartell que anunciava l'exposició amb els noms de Viladot-Trepà.

En els anys setanta el color esdevé l'element principal de la pintura de Trepà. Inicia una sèrie de teles que representen edificis de Barcelona, amb colors vius, i una ordenació arquitectònica, sense la presència de l'home. D'ençà d'aquestes obres manifesta una ma-

duresa del seu ofici de pintor. La ciutat on viu, on situa el seu estudi, des d'on observa els patis de l'Eixample.

Algunes d'aquestes propostes s'exposen a Barcelona a la Galeria Matisse i, amb motiu de la mostra, Viladot i Trepat executen un nou projecte compartit. L'any 1969 Viladot havia publicat un llibre objectual sota el títol de *Sopes amb pa torrat*. Basat en textos breus que retrataven personatges populars del món de Riella, tenia l'originalitat formal de ser presentat en una carpeta de cordills i desplegar-se com un acordió.

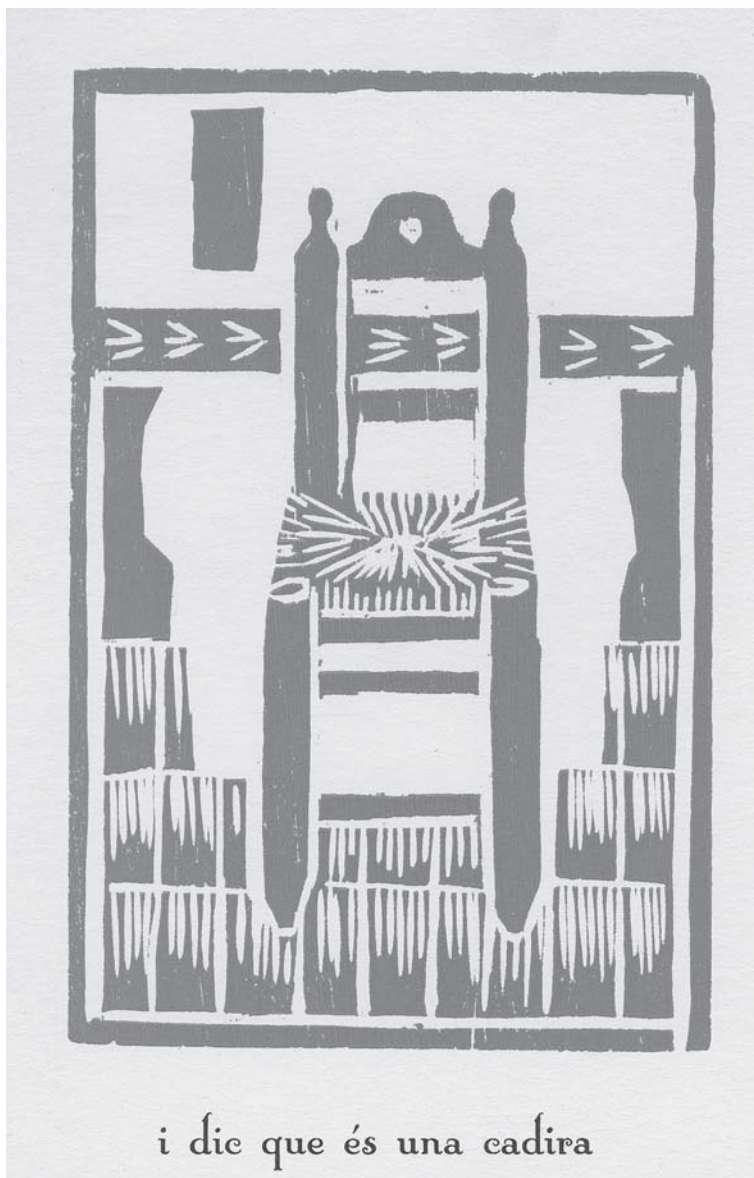
Les noves *sopes amb pa torrat* de Viladot-Trepat incloïen el mateix text il·lustrat, ara amb dotze xilografies impreses a Barcelona sota el genèric de "Lo Pardal" en un sol full, de tal manera que podia veure's com un cartell o, plegat, com un llibre.

Si el text de Viladot és irònic i sarcàstic, amb els gravats de Trepat creix el seu caràcter crític amb els militars que fan "la botifarra", o escenes eròtiques plenes d'ingenuïtat. Novament els gravats tenen un valor excepcional i enriqueixen l'expressió literària de l'escriptor.

Al llarg d'aquests anys de coneixença Viladot va anar enriquint la seva col·lecció de Trepats que permetien reflectir totes les èpoques de la seva trajectòria... una gitana de la sèrie de Verdú, paisatges d'una candidesa expressiva, gravats dels anys de París, el pont del tren a Lleida, amb un riu Segre inspirat en el Sena, natures mortes, una abstracció de la sèrie del "Ovals", fàbriques i patis de l'Eixample.

L'obra de Trepat semblava reflectir un model de vida urbana, cada vegada més lligat a la seva vida quotidiana, a l'àmbit familiar, a les seves classes, als seus trajectes habituals. En aquest moment de maduresa pinta dos retrats de l'escriptor. Tots dos són en espais interiors. L'un deixa veure els finestrals de l'estudi del pintor. A l'altre apareix el seu gos fidel. La distància entre aquells retrats inicials de la primera trobada és de prop de quaranta anys. Amb el temps l'amistat s'ha refermat i l'interès de l'escriptor pel pintor s'ha apuntalat en termes cada vegada més clars.

Viladot considera Trepat com un pintor de la "realitat altra", que representa amb estridència com vivim disfressats, plantejant amb ironia i sarcasme que actuem de manera contrària al pensament. En els seus paisatges urbans les persones resten esmicolades, i ell presenta amb una impertinència metafísica, sense ensabonar la vanitat de ningú. El temperament

del pintor és fort i fa una lectura implacable de la realitat, desmantellant la societat que representa les institucions, les persones i la ciutat on esdevé l'ús del poder.

Viladot estava convençut que Trepat ens desqualifica com a ciutadans i ens redueix a individus, a persones sense atributs. La seva anàlisi de la realitat és implacable i, només se salva a les seves mans el paisatge rural, els horitzons de la Segarra que poc a poc reprèn en la seva obra tardana, a mida que s'instal·la al Talladell, prop de Tàrraga.

"Jo no sóc un especialista de l'obra d'en Lluís Trepat (escriu Viladot). A mi m'uneix amb en Lluís la dissidència, l'inconformisme davant una societat alienada, el fet d'estar empastifats d'una cosmètica burgesa (llegeixi's ser fills de casa bona) i de no poder-ne negar del tot".

**Tonada de la vista,
de la dita, de la busca
i de la troba.**
Ed. Lo Pardal,
Agramunt, 1971.

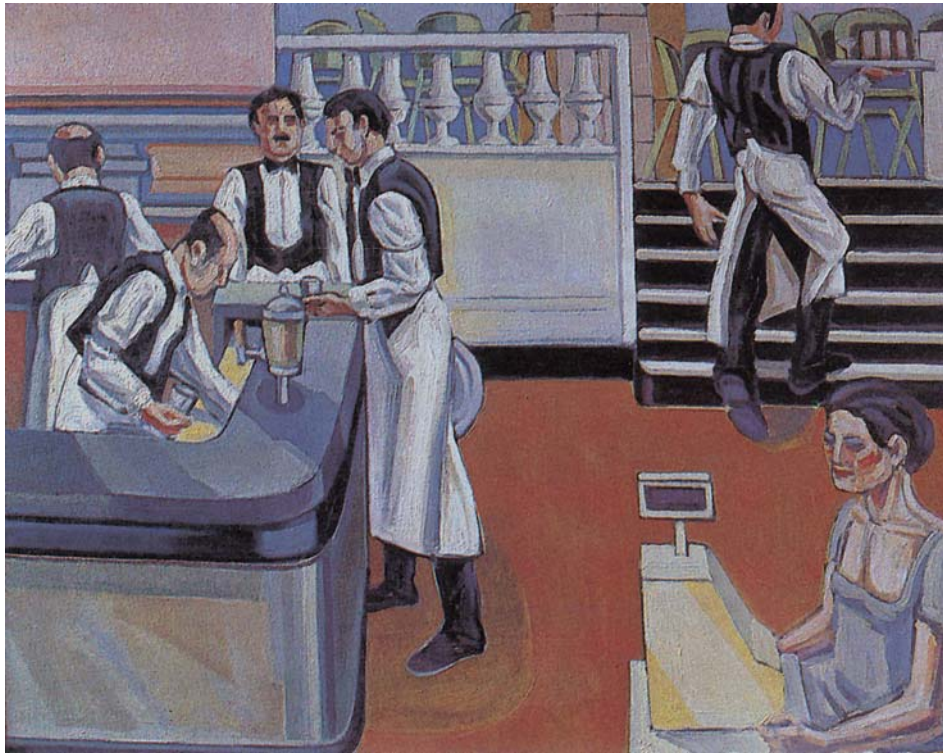
Pont del carril. Oli sobre tela. 97 x 98 cm. 1961

Nenes. Oli sobre tela. 130 x 100 cm. 1963

Escena familiar. Oli sobre tela. 80 x 65 cm. 1983

Cafeteria. Oli sobre tela. 66 x 81 cm. 1985